

Over for modvillige vidner kan retten anvende de almindelige tvangsmidler, jf. retsplejelovens § 178.

Vidnepligten er undergivet de almindelige begrænsninger i retsplejeloven, jf. retsplejelovens §§ 169-172. Vidneudelukkelsesgrunden i retsplejelovens § 169 (om tavshedspligt i det offentliges interesse) finder dog ikke anvendelse. Det er derfor ikke nødvendigt, at vedkommende myndighed (minister) giver samtykke til, at en embedsmand afgiver forklaring for retten.

Ingen kan forpligtes til at afgive vidneforklaring, hvis den pågældende herved vil udsætte sig selv for straf eller tab af velfærd, jf. retsplejelovens § 171, stk. 2, nr. 1.

Retten vejleder, hvis omstændighederne giver grund dertil, vidnerne om indholdet af reglerne om vidneudelukkelse og vidnefritagelse, jf. retsplejelovens § 173, stk. 1. Inden vidnet afhøres, sikrer retten sig, at der ikke er noget til hinder for vidneforklaringens afgivelse. Retten pålægger derefter vidnet at tale sandhed og gør vidnet bekendt med strafansvaret for afgivelse af falsk forklaring, jf. retsplejelovens § 181.

Det forudsættes, at personer, som kan risikere et disciplinært eller strafferetligt ansvar, afhøres med tilkendegivelse om, at de ikke har pligt til at udtale sig, og at forklaring afgives uden sædvanligt strafansvar.

Afhøringerne foretages af undersøgelseskommissionens medlemmer eller den person, der er udpeget efter § 1, stk. 2, 1. pkt.

Hovedindholdet af forklaringen optages i retsbogen, jf. retsplejelovens § 186, stk. 2. Det forudsættes, at retten sender en gratis udskrift af retsbogen vedrørende de afgivne forklaringer til undersøgelseskommissionen og til den, der har afgivet den pågældende forklaring.

Forklaring afgives i retsmøder, der er offentlige. Begrundelsen herfor er navnlig sagens hidtidige forløb, hvor stort set alt foreliggende materiale i sagen er gjort offentligt tilgængeligt. Hertil kommer, at der er gennemført en række straffesager mod aktivister m.fl. Disse sager er behandlet for åbne døre.

De personer eller grupper af personer, der er eller forventes indkaldt til at afgive forklaring i retten, har ret – men ikke pligt – til at antage en bisidder til at bistå under sagen. De pågældendes faglige organisationer kan også antage en bisidder for medlemmerne.

Det forudsættes, at kommissionen udleverer en kopi af alt relevant materiale til bisidderne, herunder også udskrift af afgivne forklaringer. Bisidderne har ret til at overvære alle retsmøder. Bisidderen vil i for-

bindelse med afhøring have adgang til at stille spørgsmål.

Det forudsættes endvidere, at kommissionen i tilfælde, hvor der kan blive spørgsmål om at give udtryk for, at der efter kommissionens opfattelse er handlet kritisabelt eller på en måde, der kan give anledning til, at et retligt ansvar søges gennemført, underretter de pågældende skriftligt herom med en angivelse af, hvad de mulige kritikpunkter nærmere går ud på. Grundlaget for en sådan underretning vil typisk først være til stede, når kommissionen har klarlagt det samlede begivenhedsforløb eller væsentlige dele heraf.

Bisidderne har på grundlag heraf adgang til i skriftlige indlæg at kommentere de rejste kritikpunkter, inden kommissionen foretager den endelige vurdering af sagen.

Denne retssikkerhedsgaranti skal ses på baggrund af, at det har været et væsentligt kritikpunkt mod de hidtidige undersøgelser ved undersøgelsesretter m.v., at de implicerede ikke har fået at vide, hvad de eventuelt bebrejdes, inden undersøgelsesretten har afgivet sin beretning. De pågældende har derfor ikke over for undersøgelsesretten haft reel mulighed for at forsvare sig mod den pågældende kritik.

Den foreslåede ordning blev introduceret under en konference på Christiansborg den 2. februar 1996 af formanden for Udvalget vedrørende Undersøgelsesorganer, professor Lars Nordskov Nielsen.

Udgifter til bisidderne dækkes efter de regler, der gælder for refusion af udgifter til bisidderne ved undersøgelsesretter.

Til § 6

Undersøgelseskommissionen etableres med status som en offentlig myndighed. Kommissionen er imidlertid et undersøgelsesorgan, som oprettes ved lov, og som alene har én bestemt opgave, nemlig at belyse en nærmere angiven sag. Kommissionen er således ikke en almindelig offentlig myndighed, der skal udføre forvaltningsretlige opgaver. Der er derfor ikke behov for, at kommissionen omfattes af den forvaltningsretlige lovgivning.

I overensstemmelse hermed er det i den foreslåede bestemmelse i § 6 udtrykkeligt fastsat, at lov om offentlighed i forvaltningen, forvaltningsloven og ombudsmandsloven ikke gælder for den virksomhed, der udøves af kommissionen. Dette indebærer bl.a., at der ikke vil være adgang til aktindsigt i den underretning om mulige kritikpunkter, der er omtalt ovenfor i bemærkningerne til § 5.